כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מג.

הני מין. שמשין שבמרוס. אבל צורת דרקון דאינה במרוס שריוה: **מניקה.** אשה מניקה בן: **סר אפים.** (ג) סשר ועשה שר: **והפים אם כל העולם.** בשני רעבון. והפים כמו והפים דעמו. אלמא פרלוף אדם לרבי יהודה אסור: **והוא דנקט גריוא וקא כייל.** (ד) אסור על שם יוסף אבל פרלוף אדם גרילא שרי כהגאה: **לילין.** תרגום של סנפיר(ה). לשון אחר כמו שערות: **פרקיו.** חליוותיו: **הלכה כר"ש.** שאם אין לו ליקין מותר: **בריבי.** כלומר אדם גדול וכן קוריין לו בכינוי: **מלא טבעת.** ולא הגביהה עד שבטלה העובד כוכבים: **סטרו.** הכהו על הלחי: **זוטו של יס.** לשון יס המוזר לאמוריו עבר וחמש עשרה פרסאות ושוטף כל מה שמולא בדרך מזרחו וכן עושה בכל יום: **שלולים.** כשהגדר גדל ויולא על גדותיו ופושט: **מחייאשין מהן.** וכיון דאייאש עובד כוכבים בטלה מדעתיה דלא למפלחה ותו לא צריך לבטולה: **מאיסורא מי מייאש.** עדיין העובד כוכבים שאינהה קורלא לה עבודת כוכבים דמימר אמר וכו': **דמות לורות לבנות** גרסינן: **כזה לאיפסס.** כדי לבדקן אם יהיו דבריהם מכוונים: **לא תעשון כדמות שמשי.** הכא לא גרסינן במרוס: **שאפשר לעשות כמותן.** ממש כגון שמשין של מטה מהר ואולם והיכל ומנורה אבל שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות כמותן ממש אלא ייר דוגמתן מותר: **בית תבנית היכל.** בארכו ורחבו וגומו ושיעור מדת פתחיו אבל אם נשתנה במקלת מותר: **אבל עושה.** מנורה של חמש נרות ושל שבה ושל שמונה שאינן דומין לשל מקדש. ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ שאינה של זהב כשרה במקדש כדילפי' בהקומץ רבה (מנחות דף כח:) מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי לחינה כשרה במקדש דהפרטו מפורש מתכת: **רבי יוסי בר יהודה אמר אף של עץ לא יעשה.** שאף היא כשרה במקדש: ומלכות בית חשמונאי עשאוה במקדש של עץ לאחר שטימאו יונים את ההיכל ונטלו כל כליו וגנבה יד בית חשמונאי ונלחום. דרבי יוסי בר יהודה דריש ליה בריבוי ומעוטי ועשית מנורת(ו) ריבה זהב טהור מיעט מקשה מיעשה המנורה חוץ וריבה כל מילי ומיעט חרס: **בבנין.** כדיל: **המשמשין לפני במרוס.** אלמא שמשין עליונים קאמר: אדעבה

הני אין צורת דרקון לא אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה אמר אביי אין רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה רבא אמר כולה במוצא ומציעתא רבי יהודה היא דתניא (ז)רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפים מניקה על שם חזה שמניקה כל העולם כולו סר אפים על שם יוסף שסר ומפים את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה: תנו רבנן (ח)איזהו צורת דרקון פירש רשב"א (א)כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי (ב)בין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה ולא בטלה סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ (ב)עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו וש"מ (ט)יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה מבטל ושאינו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה אינו מבטל וש"מ (י)עובד כוכבים מבטל בעל כרחו מגדף בה רבי חנינא ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא (ג)דתנן (ד)המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגיים ומן הנהר (ה)ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר (ו)והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש מימר אמר אי עובד כוכבים משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה איידי דדמיה יקרין מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה: תנן התם (ז)דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ומי שרי והכתיב (ח)לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא (ט)לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו (י)משם ראיה (א)שפודין בר בזל היו (ב) וחופין בבעץ העשירו עשאום של כסף חזרו (ג)והעשירו עשאום של זהב ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא (ד)לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני במרום אמר אביי לא

תעשון אתי (ה) אתיא אליבא דכולי עלמא ואפילו אליבא דרבא דאמרי אתני' דלעיל כולה במולא ולדידיה לא מידוק מיניה דעשיית אדם מותרת דולאי אסורה היא וכן משמע דקאמר טבעת שמותמה שוקע אסור לאמוס כה ומסקמא היינו בפרלוף אדם דאין רגילין לאמוס בצורת כוכבים ומזלות וכן הלכה דפרלוף אדם אסור לאמוס ואסור לעשות ומיהו אוסס צורת אדם שלובעים בסדינים בלבעים וכן ברקמה מותרין כיון שאין להם פרלוף שלם אלא אלי פרלוף(ה):

לא

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא דפ"ז], (ב) [תוספתא שם ע"ש וע"ש], (ג) [ל"ל דתנינא], (ד) כ"מ כד., (ה) ר"ה מד., (ו) ר"ה סד. [מנחות כח:], (ז) [שבת סט: וס"ד], (ח) [ר"ה שם:], (ט) [ירקא יא], (י) [שמות כה], (כ) [ר"ה בדפריין], (ל) [ל"ל לר"ש הקפר הא דתנן המלילן], (מ) [וע"ע אחרים תוספות כזה ביומא נד. בד"ה כריבים].

הגהות הב"ח

(א) נסרא ומחופין בנעגן: (ב) רש"י ד"ה סר אפים סר שנעשה שר: (ג) ד"ה והוא יסי וקא כייל על שם נל"ל ומיהא אסור נמחק: (ד) תוס' ד"ה ס"מ וסי' דאים ליה בה שותפות וכי' פשיטא ליה כאן דלא היה לו בה שותפות: (ה) ד"ה ולים וכו' נשנכנלא דר"א הקפר בריבי קתני: (ו) ד"ה לידי וסי' וקא מפרש ר"ש דה"ה: (ז) ד"ה לא תעשון אתי תימה לין וכו' דליכא בהו ערלה: (ח) בא"ד דדרשה דלא תעשון אתי אלא תעשון אותה אתיא וכו' כולה כמולא דלדידיה נמי לא תיתוק:

מוסף רש"י

ובכל מקום שהרבים בו'. ואפילו דבר שיש בו סימן (ב"מ כד.). **תבנית היכל.** למדת אורך ורוחב ויקותה שתהא דומה לו בשלשתן (מנחות כח:). **אכסדרא.** לון לה מתילה בביעים, וכן לולם (שם:). **תבנית אולם.** שהיה רוחבו שבעים ונוכבו ארבעים כדאמרינן בשמעתא קמייתא דערובין (שם:). **אבל עושה.** היא מנורה של חמשה לו שבה קנים לו של שמנה, דאינו דומה למנורת מקדש שבה היה שבעה קנים (שם:). **אפילו של שאר מיני מתכות.** שאינו זהב, משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות (שם:) שמיגלא בהן כשרה לפנים כדתניא עשית מנורה מגלן, והב טהור פרט, מקשה מיעשה חוץ וכלן, מה הפרט מפורט של מתכת אף כל של מתכת (ר"ה כד:). **אף של עץ לא יעשה.** שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (מנחות כח:) שטיגלא בה כשרה לפנים, דרי' יוסי בר' יהודה דריש ליה לקרא ברבוי ומעוטי, מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעטו מיעטו חרס, והכי מפרש לה בגמרא (ר"ה שם:). **כדרך שעשו בית חשמונאי.** כשנגרה ידם על היונים והוציאום מירושלים ושיהרו את המקדש וטיו עניים ולא יכלו לעשותה של זהב (שם:). **בבעץ.** שמיינ"ו בלעז"ן (שם:).

עין משפט נר מצוה

כו א ב טוס"ע י"ד סי' קמא סעיף נ:
כז ג ד ה מיי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הלכה ט סמג עשין כג טוס"ע י"ד סי' קמו סעיף ה:
כח ו מיי' פ"ו מהלכות גזלה ואבידה הלי' כ סמג עשין עד טוס"ע ח"מ סימן רנט סעיף ז:
כט ז מיי' שם פי"ח הלכה ז סמג שם טוס"ע ח"מ שם סעיף נ:
ל ח מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה י טוס"ע י"ד סימן קמא סעיף ח:
ט [מיי' שם פ"ח הלי"ח]:
י [מיי' שם הלי"ט]:

תורה אור השלם

1. לא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם:

שמות כ יט

רבינו חננאל

שמשיי ומציעתא אי אפשר לאוקמה במוצא דקתני כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם וכבר שנינו כי המוצא צורת חמה ולבנה ודרקון הוא דאסור הא המוצא צורת אדם מותר ופריקי תרי פירוקי. חד רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה וכדרב הונא כדבעינן למיסר לקמן ובא רבא ואוקימנהו כולהי במוצא ורבי יהודה היא ומציעתא דאסר מרצוף אדם רבי יהודה לטעמיה דתניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסרפס ומספרשינן מניקה שעושין אותה כמין אשה מחזקת בן ומניקתו והיא זו כמו חזה שהיתה אם כל חי סרפס בלומר מושל ומכלכל כל העולם צורת איש כיוסף שהיה שר מפיס והוא דנקיט גריוא בידיה. דרקון לשון יון הוא: ת"ר איזו היא צורת דרקון פי' ר' שמעון בן אלעזר כל שיש לו ציצין בין פרקיו בין פרקי צוארו א"ר חמא בר חנינא הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי ומצא טבעת בדרך ועליה צורת דרקון ולא הגביהה עבר עובד כוכבים קטן ולא אמר כלום עבר עובד כוכבים גדול אמר לו בטלה ולא קבל ממנו סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בעל כרחו וש"מ והני מילי גדול שיודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה הוא שמבטל. מגדף בה רבי חנינא לית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן המוצא בסרטיא ובפלטיא ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן. אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש וכו': **תנן** התם בראש השנה

רשב"ם גרים סר אפם. כלומר אמרו לו עיין ותדקדק מי אפס תבואה וכן נמצא הרבה סר (לשון סר) סכינא (חולין יח.) סייר נכסי (שם דף קה.): **הלכה** בר"ש בן אלעזר. פי' רשב"ם ואפילו לר' משמתת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו. תימה אמאי לא נקט נמי ש"מ ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאי מתשום דמשנה היא לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נב:) הא דעובד כוכבים מבטל נמי מתני' היא ויש לומר מתשום דפשיטא ליה לא איצטריך לאשמועינן דהא לקמן גבי מתני' נמי פריך פשיטא והוצרך להעמידה שיש לו בה שותפות ואפ"ה אין כאן רבותא אלא מן הדין ישראל הוא דאינו מבטל אבל עובד כוכבים מבטל אף על גב דאית ליה(ד) שותפות וקמשמע לן דישראל אדעתא דעובד כוכבים פלא אבל ישראל אחר שאין לו בה שותפות בלי פשיטא לן דאינו מבטל ולכך פשיטא כאן דלא היה לו שותפות: **ולית** ליה ג)(המציל) בו'. וא"ת תקשה ליה אמתני' דקתני מתני' מצא מבנים יד וכו' הרי אלו אסורין ורמינהי המציל כו' וא"ל דמתני' איכא לשנויי דמצא במקום שאין רגיש מלויין אבל הכא בעובדא (ה) דבריבי קתני שהיה מהלך בדרך:

איידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים. והא דאמרי' לקמן (דף נג.) מכרה או משכנה (לגוכך) [לגוכך] ישראל מותרת משום דבטלה וקא מפרש (ו) הה"ה כשאינו גוכך נמי מדפריך עלה מהאיא דהלוקח גרוטאות ולא קאמר דאיידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים וא"ל דשאני הכא דאיכא תרי ספיקי לאיסורא שמא עובד כוכבים ימלאנה ויעבדנה ואף אם ימלאנה ישראל שמא איידי דדמיה כו' אבל התם ליכא אלא חדא ספיקא דהא קיימא היא ביד ישראל ולהכי ודאי מבטל לה:

אכסדרה תבנית אולם. שהאולם היה פרוץ כמלואו גרות מזרחית וה"ג אמרינן בלא יחפור (נ"ג דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח לפונית אינה מסוכנת ומ"מ קרי ליה פתח האולם בהרבה מקומות בתלמוד כמו פתח המשכן שהיה פרוץ כמלואו לרוח מזרחית וקרי ליה פתח בספוק: **לא** תעשון אתי (ז). תימה כיון דפרלוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות שמשים שבמרום וי"ל דודאי ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכרוב כדמות אדם ממש דה"ג אמרינן בפ"ק דחגיגה (דף טו.) דליכא עורף וא"ת כיון דפרלוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות מרבעה פנים בהדדי תיפוק ליה דאיכא דמות אדם וי"ל לחייב אף כשמצא פרלוף אדם והשליס לד' פנים אי נמי לעבור בשני לאוין ויש לדקדק מדלא קאמר אלא ש"מ דדרשא דלא דומה לאוכלי עלמא ואפילו אליבא דרבא דאמרי אתני' דלעיל כולה במולא ולדידיה לא מידוק מיניה דעשיית אדם מותרת דולאי אסורה היא וכן משמע דקאמר טבעת שמותמה שוקע אסור לאמוס כה ומסקמא היינו בפרלוף אדם דאין רגילין לאמוס בצורת כוכבים ומזלות וכן הלכה דפרלוף אדם אסור לאמוס ואסור לעשות ומיהו אוסס צורת אדם שלובעים בסדינים בלבעים וכן ברקמה מותרין כיון שאין להם פרלוף שלם אלא אלי פרלוף(ה):

לא

דמות צורות לבנות היו לרבן גמליאל בעלייתו כו' פי' לבנות צורת לבנה גדולה ופחותה ממנו. ומקשינן ומי שרי והכתיב לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשין שמשמשין לפני. ומריק אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותם כדתניא לא יעשה אדם בית דמות היכל מ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו אכסדרה תבנית אולם כו' אבל שמשין כגון חמה ולבנה וכיוצא בהן שא"א לו לאדם לעשות כמותן לא אסרה תורה ומקשינן אינו והתניא לא תעשון אתי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com